

62287

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TONMAİSTER VE TONMAİSTERLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BORA DİCLE

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 09 Haziran 1997

Tezin Savunulduğu Tarih : 23 Haziran 1997

Tez Danışmanı

: Doç. Erol DERAN

Diğer Jüri Üyeleri

: Yrd. Doç. Şerife GÜVENÇOĞLU

Öğr. Gör. Nail YAVUZOĞLU

HAZİRAN 1997

ÖNSÖZ

“Tonmaister ve Tonmaisterlik” adı altında hazırlamış olduğum tezimde katkılarından dolayı başta danışman hocam; Doç. Erol DERAN’a sağladığı teknik bilgilerden dolayı İstanbul Radyosu’nun emektar tonmaisterleri ve Konservatuvarımızın öğretim görevlisi Yavuz ÖZÜSTÜN’e göstermiş olduğu yakın alakadan dolayı Ankara Radyosu’nun genç kuşak tonmaisterlerinden Murat SALTİK’a teknik aletlerin tanıtılması amacı ile Marşandiz stüdyolarının kapılarını bizler için açan değerli Tonmaisterimiz Reha ERDİR’e, konunun içeriğine olan ilgisinden dolayı her zaman destek veren yılların tonmaisteri Tanju ARIKAN’a, referanslarından dolayı Stüdyo ATLANTIS, Stüdyo RAKS, Stüdyo PANORAMA, Stüdyo SABAH, Stüdyo METROPOL, Stüdyo STAR, Stüdyo SİSTEM ve Stüdyo ÖZER’in tüm teknik personeline teşekkür ederim.

İstanbul, Haziran 1997

Bora DİCLE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	v
SUMMARY	vi
BÖLÜM 1. GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2. TONMAİSTER VE TONMAİSTERLİK.....	2
2.1. TONMAİSTER'İN TANIMLANMASI.....	2
2.2. TONMAİSTERLİĞİN TANIMLANMASI.....	3
2.3. STÜDYO VE BİRİMLERİNİN TANIMLANMASI.....	4
BÖLÜM 3. TÜRKİYE'DE TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ	9
3.1. KURUM VE KURULUŞLARDAKİ TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ	9
3.2. STÜDYOLARDA GÖREV YAPAN TONMAİSTERLERİN AKADEMİK TONMAİSTERLİK EĞİTİMİNE BAKIŞ AÇILARI	10
BÖLÜM 4. DÜNYA'DA TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ	18
4.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDEKİ TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ	18
4.1.1. New York Üniversitesi Müzik Teknolojisi Departmanı	18
4.1.1.1. Müfredat Programı.....	18
4.1.2. Oberlin Konservatuarı Müzik ve İlgili Alanlarda Teknoloji Bölümü.....	19
4.1.2.1. Müfredat Programı.....	20
BÖLÜM 5. AKADEMİK TONMAİSTERLİK EĞİTİMİNDE ÖĞRETİLMESİ GEREKEN DERSLER.....	24
5.1. SES FİZİĞİ.....	24
5.2. ELEKTROTEKNİK.....	24
5.3. AKUSTİK	24

5.4. TEMEL MÜZİK EĞİTİMİ.....	25
5.5. TEMEL SAZ EĞİTİMİ (PIANO).....	25
5.6. KOMPOZİSYON	26
5.7. ARMONİ.....	26
5.8. STÜDYO KAYDI	26
SONUÇLAR	28
KAYNAKLAR.....	29
REFERANSLAR	30
ÖZGEÇMİŞ.....	31

ÖZET

Bu tez çalışması tonmaisterlik eğitiminin akademik bir eğitime ihtiyacı olduğu, Türkiye’deki tonmaisterlerin eksiklikleri saptanarak hazırlanmıştır.

Bu düşünceden hareket ederek Bölüm (1)’de; çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve kullanılan yöntemler üzerinde durulmuştur.

Bölüm (2)’de; tonmaister, tonmaister’lik ve stüdyo birimlerinin tanımlanması yapılmış ve anlatılmıştır.

Bölüm (3)’de; Türkiye’de tonmaister’lik eğitimi veren kurum ve kuruluşlar anlatılmıştır. Stüdyolarda görev yapan tonmaisterlerin eğitim durumu ve akademik tonmaisterlik eğitimine bakış açıları görüşme metoduyla saptanmıştır.

Bölüm (4)’de dünyada tonmaisterlik eğitime değinilmiştir. Örneklem olarak Amerika Birleşik Devletleri’ndeki New York Üniversite’si ve Oberlin Konservatuarı müzik teknolojisi bölümlerinin müfredat programları incelenmiştir.

Bölüm (5)’de akademik tonmaisterlik eğitiminden geçen tonmaisterlerin alması ve kesinlikle bilmesi gereken dersler neden ve sonuçlarıyla ifade edilmiştir.

Bu sonuca göre Tonmaisterlik mesleğinin akademik bir eğitim sürecine ihtiyacı olduğu saptanmıştır.

SUMMARY

The job of tonmaister is not a professional branch that coming to mind during the childhood. And moreover; due to that there are no some well known wide training institutions in this field, it will be more exact to name this as a professional branch to be recognized by the time, to be undertaken by curiosity and enthusiasm. Till only yesterday it was thought by the parents that our musicians as dealing who a profession, but as they have preferred music as a hobby. It is recently accepted that the music is a job to become not hungry. With the aliveness of the current music sector. Therefore increase on the applications to our conservation and in connection with this subsidiary sectors have enjoyed this interest also. During conservation which a tonmaister friend have described to be a tonmaister as follow. While you are walking in Beyoğlu when all sounds come to your ear separately when you hear the sounds not as a noise but as sounds of such as simit seller, tracer, horn and act.; then you can be a tonmaister. The ears of tonmaister gain importance in this manner. To be a tonmaister is important as well it is difficult.

It is necessary for a person who chooses this profession that to be fully educated in any subject, by this education, electronically, computers, musical sound and all other knowledges are meant. Except all of these; it is necessary to have a regular life style, disciplined working tempo a peaceful atmosphere and most important, a soul. Because a tonmaister is like a cooker. Labours of everybody is limited to his/her capability and skill. An emotional instrumental job of a flute-player or from the beginning to the end of the work.

Art of the musician who is playing violin is deliver to the hands of the tonmaister. With the same way the soul that the soloist is adding. The capability or a mistake is up to the tonmaisters' proficiency when all this responsibility of the labour is tied to one person, this person must always work for perfection, must renew himself, catch the time even pass the time and make novelty. From clothing to the place he lives, he must take career to everything, should be a radical person. For, education educates a person till one place. A work is appeared by the mix of the capability of the person

and his soul at pratic. And the duty, from the formation of music to its reach to the listener will be performed successfully. There is benefit to state in the end of all of these that a tonmaister who is in love with music will be much more successful. Besides loving his/her profession being in love with music will make a tonmaister successful.

Against educational richness in the foreign countries, education in this subject in our country is given completely by the relationship between master and apprentice and by endeavors of our trainers at the various universities as courses or additional lessons. In the result of some research that we executed it is seen that an education was given as lessons in this field under the structure of Bosphorus University between the years of 1988 and 1993 and later this division could not be continued due to financial impossibilities. It is understood at the conversation made with Mr. Mehmet Küçükönder, one of the lectures of the Bosphorus University that these lessons were given in the 2nd class of the electronically division of the training College and initial graduates were given in this field.

Training was carried on at the studio established with the purpose of gaining practice beside the theoretical knowledge's by using limited instruments and with the instruments produced by the labours of the student of electronically division who were making use of these lessons at the same time, and it carried on until 1993. While some of the students graduate from there were making musical works in the amateur manner by making on of the rooms at their homes a studio. Some of the others went the the foreign countries and continued their education's. It is among the information that we have obtained in the result of the conversations made and that some studies will be started again at he Bosphorus University in the 2nd semester during the educational year of 1997 in this field, but this time lessons will be conducted as being not voluntary but compulsory and it is intended to return to the past in the system without credit with entire the purpose of giving knowledge, training the persons who are interested in this field. And furthermore, some lessons are given in the field of sound technique the cinema-TV division of the Marmara University, especially at the TV, division. In spite all of these, it is required in our country that to give start some bigger projects in this field to

make some additional studies to make the use of the developing technology more perfect with the qualified members to be trained for the music, for our rich culture.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Çağımızda gözde bir meslek haline gelen Tonmaisterlik, önemli bir iletişim kaynağı olan müzik sektöründe insanlara hizmet sunmaktadır. Teknolojik imkanların her geçen gün artması ise Tonmasiterlere olan ihtiyacın gereksinimiyle orantılıdır. Müzik insanlar arasında bir iletişim kaynağıdır. Bu iletişimde bir eserin bestecisi tarafından üretildikten sonra dinleyici kitlesine ulaşması tamamen ekip çalışmasına bağlıdır. Bu ekip çalışmasının odak noktası ise kayıt stüdyolardır. Bu stüdyolarda görev yapan Tonmaisterlerin iletişimde başarılı olmaları için kalifiye eleman olmaları gerekmektedir. Bu da sadece eğitimle mümkündür. Ancak ülkemizde Tonmaisterlerin en büyük eğiticileri kendi ruhlarında taşıdıkları merakları olmuştur.

Dünyada ise Tonmaisterlik eğitimi Konservatuar bünyesinde verilen akademik bir çalışmaya dayanıyor. Elde edilen bilgiler ise bu mesleği icra edecek olan Tonmaisterlerin en büyük yardımcıları durumunda. Gerek teorik gerekse pratik olarak kazanılan bilgiler Tonmaisterler için çok faydalı oluyor. Ülkemizde Konservatuar bünyesinde akademik bir Tonmaisterlik eğitimi başlatıldığı takdirde dinleyici kitlesine çok daha iyi hizmet sunulacaktır.

BÖLÜM 2. TONMAİSTER VE TONMAİSTERLİK

2.1. TONMAİSTER'İN TANIMLANMASI

Tonmaister kelimesi Almanca kökenli bir kelimedir. Ton kelimesi “ses” maister kelimeside “usta” anlamına geldiği için “ses ustası” demektir.

Ton: Akustikte titreşimlerin düzenliliği ile ayırt edilen sestir. Basit bir tonun gürlüğü değişebilir. Ama tek bir frekansı vardır. Birleşik ton ise iki ya da daha fazla ton'dan oluşur (Ana Britanica, 1990, Cilt 21, s.79).

Ton kelimesiyle başlatılmış olan almanca terimlerin başlıcaları şunlardır ki çoğunun o dilde anlamdaşları da vardır.

1. Tonart : Mod
2. Tonaureichung: Modülasyon
3. Tondichter: Besteci
4. Tönen: Tınlamak
5. Tönend: Tınlak, ötkün
6. Tonfall: Kadans
7. Tonfarbe: Ötüm rengi, ses tınlayışı
8. Tonfigur: Notalar kümesi
9. Tonfolge: Sıra sesler
10. Tonführung: Modasım (Modülasyon)
11. Tonfülle: Melodicil, ahanektar
12. Tongebung: Tonalite, tonallik
13. Tongeschlecht: Mod
14. Tonhöhe: Tizlik, diklik
15. Tonkunde: Ses bilimi

16. Tonkunst: Ses sanatı, musiki
17. Tonkunstler: Musikici
18. Tonlage: Gergi, genişlik
19. Tonleiter: Ses dizisi (gam)
20. Tonlos: Az ötümlü, ölgünses
21. Tonmass: Ölçü
22. Tonreich: Tok ses, bol ses
23. Tonsatz: Beste
24. Tonschlüss: Kadans, karar veriş.
25. Tonsetzen: Bestelemek
26. Tonsetzer: Besteci
27. Tonsetekunst: Bestecilik, beste bilimi
28. Tonstife: Dizi derecesi
29. Tonstück: Musiki parçası, beste
30. Tonumfang: Ses genişliği
31. Tonveraenderung: Ton değışmesi
32. Tonweite: Ses genişliği

(Musiki Sözlüğü, 1961, s.253)

2.2. TONMAİSTERLİĞİN TANIMLANMASI

Tonmasiterlik: Tonmasiterin kazandığı, bilgi ve becerileri uygulamaya dökmesi ya da bunu bir meslek olarak icra etmesine denir.

Akademik anlamda ise, gerekli akademik bilgi ve beceriye sahip olup, bunu eğitim sürecinde uygulamaya dökmesinden sonra yeterliliğini göstermesinende denir.

2.3. STÜDYO VE BİRİMLERİNİN TANIMLANMASI

Kayıt Stüdyosu: Müzik icrasındaki seslerin nitelikli biçimde kayıt edilmesi için teknik imkanlarla donatılan stüdyo; ilk ses kaydı 1878'de Edison tarafından gerçekleştirilmiştir. Fonograf adı verilen bu aygıt birden fazla çalgıyı kayda alamıyordu. Berliner 1888'de gramofon ve palkı icat ettikten sonra kayıt stüdyoları önem kazandı. Başlangıçta önce orkestraların kaydını yapmak güç bir olaydı. Stüdyo duvarlarını delerek geçirilen borular sayesinde, sesler yan odalarda kaydediliyordu. 1920'den sonra mikrofونun icat edilmesi ile mekanik kaydın yerini elektronik kayıt aldı. Daha sonra Longplay'in (uzunçaların) getirdiği gelişimle kayıt stüdyoları başlı başına bir endüstri dalı oldu. Günümüz kayıt stüdyoları çok büyük ve lüks bir banka kasası görünümündedir. İdeal akustik düzeyi korumak için her türlü önlem alınmaktadır. Çelik, fiberglas, kauçuk ve ses iletmeyen sentetik maddelerle dışarıdan gelebilecek tüm sesler izole edilmektedir. Sanatçının konsantre olabilmesi için ışık durumundan duvar rengine kadar sanatsal ortama katkıda bulunabilecek her öge düşünülmektedir. Son yıllara kadar orkestraların kayıt işlemi karmaşıktı. Orkestra 12 bölüme ayrılarak her bölüm için ayrı bir mikrofون ve tüm orkestra için iki ana mikrofون kullanılıyordu. İlk kayıttan sonra orkestra yönetmeni Tonmaisterlerle kaydı defalarca inceliyordu. Bir operanın plaktaki son şeklini almadan önce 500 kadar değişik kayıt işleminden geçtiği görülmüştür. Titiz orkestra şefleri kayıt stüdyolarındaki bu imkandan ötürü stüdyoyu canlı yayınlara tercih etmektedir (Müzik Ansiklopedisi, 1975, Cilt 3, s.702).

Stüdyo:

- Sanat, öncelikle resim çalışmaları için düzenlenmiş oda ya da küçük daire (Büyük Larousse, 1986, s.10830).
- Sinema, radyo, televizyon vb. için kayıt ve çekim yapılan yer (Büyük Larousse, 1986, s.10830).

- Bir sanatın, sanat olarak kabul edilen bir tekniğin uygulandığı yer (Büyük Larousse, 1986, s.10830).

Mikrofon;

- Ses dalgalarından hareket ederek değişken elektrik akımları sağlamaya yarayan elektroakustik güç ileticisine verilen ad (Müzik Ansiklopedisi, 1975, s.639).
- Akustik enerjiyi dalga özellikleri aynı kalacak biçimde elektrik enerjisine dönüştüren cihaza denir (Ana Britanica, 1989, s.77).

Hoparlör;

- Söz ya da müzik seslerini karşılayan elektrik akımlarını ses dalgalarına çeviren aygıt. Elektrik akımlarının değişimlerini işitebilen seslere çevirir. Başlıca üç bölümden oluşmuştur; motor, yayıcı ve hava titreşimlerini toplayıp yönelten bir güçlendirici. Değişik frekanslardaki seslerin aynı anda ve üstün kalitede yayınlanması gerektiği zaman, çok sayıda hoparlör kullanılır. Bunların bazı yüksek frekansları (ince sesleri) bazıları ise kalın ve orta sesleri üretir (Müzik Ansiklopedisi, 1975, Cilt 2, s.615).

Efekt;

- Özellikle çalgısal müzikte çarpıcı ses öğelerinin yerleştirilmesi ile elde edilen müziksel etkinlik. Klasik dönemde belli çalgıların çıkardığı alışılmış seslerin dışında yabancı vurgular kullanılmazdı. Ancak enstrumasyonun yeniliklere ihtiyaç duyduğu yakın dönemlerde köpek havlaması, siren, aslan kükremesi, lokomotif, cam kırılması, yağmur vb. gibi müziğe katkıda bulunabilecek sesler efekt olarak kullanılmıştır (Müzik Ansiklopedisi, 1975, Cilt 2, s.466).

Elektro Akustik;

- Akustik sözcüğü eski Yunanlıların çok kullandıkları “Akustikos” ya da güncel deyimini ile “Akustiki” sözcüğünden türemiş uygulamasıyla ters düşen bir terimdir.

Onlara göre işitilmeyen sesler yoktur. Oysa günümüzde işitilmeyen seslerin olduğunu biliyoruz. İşte elektro Akustik tekniği seslerin çok uzaklardan, tıpkı yanibaşında gibi işitilebilmesini sağlamak ve bunlardan daha önemlisi, gelip geçici bir fiziksel olay olan sesin bir takım ortamlarda kaydedilmesini, sonradan tekrar dinlenebilmesi, çeşitli müzik aletlerinin seslerinin büyük bir yaklaşıklıkla taklit edilmesini, böylece yeni enstrumanların geliştirilmesini sağlamakla insanlığa hizmet sunmuştur (Müzik Ansiklopedisi, 1975, Cilt 2, s.488).

Bilgisayar;

- Elektronik müzik ve bu tür müzik yapan gruplar gün geçtikçe daha popüler olmaktadır. Başarılarının kaynağı bilgisayardır. Elektronik müzik en az on yıldır gündemdedir, ancak son zamanlarda, görünürde tek bir enstrumanı olmayan, tümüyle elektronik müzik yapan gruplar giderek çoğalmaktadır. Karmaşık müzik düzenlemelerini ele alıp yeniden düzenleyen bilgisayarların ortaya çıkışı, tüm dünyada, stüdyolarda kayıt ve yeni sesler yaratılması alanında devrim yarattı. Elektronik müziğin belkide en sadık izleyicilerinden biri, Human League ve Madness gibi grupların yaratıcısı olan İngiliz plak yapımcısı Martin Rushent'dir. Rushent'in sözleriyle, kayıt stüdyolarındaki bilgisayarlar müziği "hayal edilebilecek en dramatik bir biçimde, tümüyle ve kesin olarak değiştirilmişlerdir". Birkaç yıl öncesine kadar bir kayıt teknisyeni ya da bir yapımcının işi oldukça açıktı. Grup stüdyoya gelip, şarkılarının provasını ve gerekli değişiklikleri yapardı. Bundan sonra yapımcı, her şarkıyı kullanılan enstrumanlar açısından ele alır ve belli bir sırayla ve örneğin bir piano eşliğinde teker teker kaydederdi. Daha sonra bu kayıtlar üst üste bindirilir ve kayıt işi biterdi. Kusurlu bölümler, örneğin zamanlama hataları olduğu gibi kalmak zorundaydı. Sorun şuradaydı, örneğin bir grupta beş eleman varsa, bunlardan biri mutlaka bir yerde hata yapıyordu. Bazı hataları düzeltmek mümkünse de, teknik zorluklar nedeniyle çoğunu düzeltmek olanaksızdı.

Bilgisayarların stüdyoya girmesi bütün bunları değiştirmiştir, çünkü en temel biçimiyle, mükemmel bir ritim sağlamaktadır. Zamanlama her zaman doğrudur. Bütün bunlara ek olarak, makine, bir bölümü yorulmadan, ne yapması gerektiğini unutmadan ya da bölümleri birbirine karıştırmadan pekçok kez yinelenabilir. Yaklaşık 12 yıl önce Robert Moog'un yaptığı sentisayzır son derece ilkel bir aygıttı. Sürekli olarak ayarı bozuluyordu ve sesi çok parazitliydi. Bütün bunlara ek olarak, çok pahalıydı. Kullanılmasındaki güçlükde bu fiata değmeyeceğini düşündürüyordu. Bundan birkaç yıl sonra Mini Moog yapıldı. Bu, çok daha dengeliydi ve kullanımı da kolaydı.

Çok kısa bir süre sonra ilk ritim üretici piyasaya çıktı. Bu, çok ilkel sesler çıkarmaktaysa da gelecekte yapılanlara bir temel oluşturdu. Bunu izleyen en büyük atılım, Roland firmasının ilk "Mikro Composer"i gerçekleştirmesiydi. Artık sıralayıcı adı verilen makineler vardı ve bunlar bir dizi notayı tekrar tekrar çalabiliyorlardı. Doğal notaların ötümleri sınırlıda olsa değiştirilebiliyordu. Micro Composer çok uzun nota dizilerini depolayabileceği için bütün partisyenler girdi olarak verilebilmekte, hatta akorlar bile programlanabilmekteydi.

Bu, plak yapımına oldukça büyük bir değişiklik getirdi, bir ritim üretici alıp, bunu Micro Composer'a bağlayarak ikisini birlikte çalma olanağı doğmuştu. Yapımcıların kayıt yapmasını sağlayan kaç çeşit bilgisayar vardır ve bunlar neler yaparlar? Casio, gelişmişlik ve fiyat düzeyleri farklı olan bir dizi sentisayzır yapmıştır. Bunlar, konuya ilgi duyup, evlerinde kendi mini stüdyolarını kurmak isteyen kişilerin kolayca satın alabileceği araçlardır.

Profesyonel stüdyolarda kullanılan donanım dört parçadan oluşur. Linn ritim üretici büyük öneme sahiptir, çünkü ritim pop müziğin temelidir. Bu, belleğinde, bangodan bas davula kadar değişen, toplam olarak 18 ayrı davul sesini depolayan bir bilgisayardır. Bilgisayardan, bu davul seslerini kullanarak istenen herhangi bir şeyi çalması istenebilir. Bu davul sesleri bilgisayarın ROM belleğinde saklıdır. Verilen

komutlar da RAM belleğe kaydedilir ve bunlar hatasız olarak her an yinelenabilir. Böylece gerçek bir davulcunun yapabileceğinden farksız bir iş yapılabilir. Günümüzde, önceden programlanmış sesler çıkaran Linn davulundan farklı olarak gerçek bir sesi örnekleyebilen makineler vardır. Bu tür makinelere, bir mikrofon aracılığıyla aktarılan ses, çözümlenip sayısal (digital) hale dönüştürülerek belleğe kaydedilir. Bunun yapılışı çok basittir (İleri Teknoloji, 1992, s.1065).

Mixser;

- Çok kanallı dengeleme cihazıdır. 4-100 adette modüler ya da compact olarak dizayn edilebilirler. Her kanalında (track) tonlamaya yarıyan EQ (ekolayzer) ve birden fazla efekt bulunur. Kayıtın her aşamasında özellikle mixsingte bir stüdyo için en önemli cihazlardan biridir. Türkçede karşılık olarak daha çok masa kelimesi kullanılır.

BÖLÜM 3. TÜRKİYE'DE TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ

Yurt dışındaki akademik eğitim yaygınlığına ve müfredat zenginliğine rağmen, ülkemizde Tonmaisterlik eğitimi usta-çırak ilişkisiyle devam etmektedir.

3.1. KURUM VE KURULUŞLARDAKİ TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ

Yaptığım araştırmalar sonunda Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde 1988 ve 1993'de yılları arasında ODA TEKNİSYENLİĞİ başlığında eğitim verildiğini saptadım. Daha sonra bu bölümü maddi olanaksızlık nedeniyle eğitimine devam edememiştir.

Boğaziçi Üniversitesi öğretim görevlilerinden Sayın Mehmet Küçükönder'le yapılan görüşmede elektronik bölümü 2. sınıfta bu dersin işlendiğini ve bu alanda ilk mezunlarını verdiğini öğrendim. Teorik bilgilerin yanısıra pratik kazanmak amacıyla kurulan stüdyoda sınırlı aletler getirilerek ve bu derslerden faydalanan aynı zamanda elektronik bölümü öğrencilerinden enerjiyle yapılan cihazlarda eğitim sürdürülmüş 1993 yılına kadar devam etmiştir. Buradan mezun olan kimi öğrenciler evlerinde bir odalarını stüdyo yaparak amatör anlamda müzik adına çalışmalar yaparken bazılarında yurt dışına giderek burada eğitimlerine devam etmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonunda yine Boğaziçi Üniversitesi'nde 1997 öğretim yılı içerisinde 2. yarı yılda bu alanda eğitim verebilmek üzere girişimlerde bulunulacağını ancak bu sefer derslerin zorunlu değil, isteğe bağlı olarak yapılacağını ve kredisiz sistemde tamamen bilgilendirmek, bu alanda ilgi duyan şahısları yetiştirmek amacıyla eskiye dönüş yapılmak istenildiği edindiğim bilgiler arasındadır. Ayrıca Marmara Üniversitesi Sinema-TV bölümünde ses tekniği alanında bazı dersler işlenmektedir. Tüm bunlara rağmen ülkemizde bu alanda daha büyük projelerin boşaltılmasına, gelişen teknolojiye yetiştirilecek kalifiye elemanlarla daha mükemmel için müzik adına,

zengin kültürümüz adına daha fazla kullanılabilecek girişimlerde bulunmak gerekmektedir.

Sevindirici ve umut verici diğer bir olay 9 Eylül Üniversitesi'nde Tonmaisterlik Eğitimine yönelik akademik bir eğitimin başlamış olmasıdır.

3.2. STÜDYOLARDA GÖREV YAPAN TONMAİSTERLERİN AKADEMİK TONMAİSTERLİK EĞİTİMİNE BAKIŞ AÇILARI

Türkiye'deki profesyonel stüdyoların İstanbul'da bulunmasından dolayı çalışmamı somut olarak inceleme olanağına sahip oldum. Stüdyolarda görev yapan Tonmaisterlerin görüş ve önerilerinden istifade ettim. Görüş ve düşüncelerinden yararlandığım kişiler aşağıda sıralanmıştır.

İlk olarak İstanbul Radyosu'nda yıllarca Tonmaister olarak görev yapmış ve şu anda emekli olan, İstanbul Teknik Üniversite Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında Öğretim Görevlisi Yavuz Özüstün ile yaptığım görüşme aşağıda sıralanmıştır.

-Sayın Hocam Türkiye'de Tonmasiterlik konusunda akademik anlamda eğitim veren bir kuruma rastlıyamıyoruz. Bu konudaki fikirlerinizi öğrenebilir miyim?

-Üniversite bünyesine bağlı bir eğitim olmadığı doğrudur. Ancak ben İstanbul Radyosu'nda görev yaparken Almanya'dan bu konuda bir uzman gelip TRT'de kurs açardı. Biz İstanbul'da bu kurstan faydalanırken Ankara Radyosunda görev yapan arkadaşlarımız da TRT Ankara'da aynı kurslara tabi tutulurdu. Bunun dışında bu konuda köklü eğitim veren herhangi bir kurum yoktur.

-Boğaziçi Üniversitesinde açılan oda teknisyenliği dersi için neler söyleyeceksiniz?

Boğaziçi Üniversitesi gelişmiş bir üniversite olduğu için konuya ilgi duyması sevindiricidir. Ancak bu konu hemen hemen tüm gelişmiş devletlerde Konservatuar eğitime bağlı olarak yapılmaktadır. Aslında daha önceleri dış ülkelerde de örneğin bir Amerika'da bile Tonmaisterlik yapmak için müzik bilgisine sahip olmak yeterli idi. Ancak teknoloji o kadar ilerlediki konuyu konservatuar bünyesine taşımak zorunda kaldılar. Çünkü artık Tonmaisterlerden ziyade ses teknisyeni yetiştirmek gerekiyordu. Örneğin Avrupa'da da bu iş senelerde usta-çırak ilişkisiyle devam etti. Ancak daha sonra onlarda konservatuarlarında bu dalın eğitimini başlattılar.

-Tonmaisterlik eğitiminin verilmesi gereken yer mutlaka konservatuarmı olmalıdır?

Ben böyle düşünüyorum. Çünkü Tonmaisterlik yapacak olan şahsın her şeyden önce müzisyen olması gerekir. İyi bir kulağa sahip olması, nota okuması, parti takip etmesi, repertuarının gelişmiş olması ve teknik bilgilere sahip olması gerekmektedir. Özellikle Batı Müziği eğitimi olması gerekir. Çünkü profesyonel anlamak kayıt yapmak denilince benim aklıma, senfoni, opera, konser kayıtları vb. gibi kayıtlar daha ön planda geliyor. O yüzden de eskiden beri hep iyi müzisyenler Tonmaisterlik yapardı.

-Tonmaisterlik yapacak olan kişinin Batı Müziği eğitimi de alması gerekir dediniz. Ancak Batı'dan gelen yabancı Tonmaisterler burada bir takım zorluklarla karşılaşıyorlar. Siz ne düşünüyorsunuz?

Batı'dan getirtilen Tonmaisterin en önemli problemi bence bizim müziğimize ve bizim enstrümanlarımıza yabancı olmalarıdır. Bu yüzden gelen yakın batılı şahıs ile bizden birinin ekip çalışmasına gitmesi gerekir. Özellikle bu ekip çalışması mix anında çok daha gereklidir. Çünkü olay sadece kayıt alma ya da balans meselesi

değildir. Yapılan müzik türüne göre kullandığımız bir enstrümanı düşünün. O sazın o müzik türü için size lazım olan bir saundu ve tınısı vardır. Örneğin bu konuda size bir örnek vereyim. Diyelim ki Bethoveen, Diabelli varyasyonlarını kayıt yapıyorsunuz. Orda lazım olan piano'nun kayıt saundu başka bir saunddur. Dolayısıyla sadece müziği bilmek değil o müzik üzerinde aranılan saundun ne olduğunu bilmek zorunluluğu vardır. Buradaki Türk Müziği kayıtlarında ise ekip çalışması gerekir.

-Konservatuarın bu konudaki eğitim felsefesi nasıl olmalıdır?

Herşeyden çok iyi bir müzik eğitimi yapılmalıdır. Az öncede söylediğim gibi iyi bir Batı müziği eğitimi verilmelidir. Batı'daki Tonamister eğitimi araştırılmalı ve bu konuda Batı'ya gidilmelidir. Örneğin bir senfoni kaydedeceksiniz. Eseri tanımadan kayıt yapmak kesinlikle baştan yapılan bir hatadır. Bütün partileri konturşanları ve soloları takip etmek durumundasınız. Bunun içinde eseri tanımak zorundasınız. Tabi ben gerçek anlamda Tonmaisterlikten bahsediyorum.

-Tonmaister kelimesi bütün dünyada aynı mı kullanılır?

Tonmaister kelimesi aslında Almanca bir kelimedir. Ses ustası anlamına gelir. Amerikalılar buna genellikle supervizör derler. Yani odadaki bir kaydı süpürvize etmek onu denetlemek demektir. Batı'da supervizör'ün teknisyen ekibi vardır. Hepsi onun denetimindedir.

Siz kendinizi bu konuda nasıl geliştirdiniz? Radyonun kursları yeterli oldu mu?

Ben TRT'de görev yapmadan önce bir plak şirketinde hem Tonmaisterlik hemde danışmanlık yapıyordum. Çok araştırmacı ve meraklı bir insandım. Yaptığım kayıtlarda çok beğeniliyordu. Ve o zaman burada yaptığım kayıtların kesimleri

Almanya’da yapıliyordu. Bu kayıtlar Almanya’da çok büyük bir firmada övgü aldı. Daha sonra 60’lı yıllarda dostlarımla teşvikiyle radyoda tonmaisterlik görevime başladım. Ayrıca aranjörlükte yapıyordum.

Tabiki bir çok arkadaşımız gibi benimde asıl hocam kendi heveslerim ve meraklarım oldu. Bu konuda eğitim yapılması gerçekten çok gereklidir. Dediğimiz gibi bir Tonmasiter hem iyi bir müzisyen olmalı, teknolojiyi takip etmek için yabancı dile sahip olmalı, iyi derecede elektronik ve akustik bilmelidir. Örneğin herhangi bir enstruman için bir mikrofon seçeceksiniz mikrofonun diagramını bilmisseniz istediğiniz saundu elde edemezsiniz. Kullandığınız cihazların responsunu bilmek zorundasınız. Mikrofonların grafiklerini ve şemalarını aldığınız zaman seçim şansına sahip olmanız gerekir. Bunlarda tamamen kültürel bir eğitimde gerçekleşir. Tabii müzikle beraber. Ancak konservatuar bünyesinde verilecek eğitimde fayda sağlanabilmesi için devamlı yenilikçi atılımlar yapılması gerekecektir. Tabi buda oldukça maddi bir fedakarlığı gerektirir. Teknik konularda ise fayda sağlanabilecek bir kadro mevcuttur. Çok değerli teknisyen arkadaşlarımızdan bu konuda derslerde faydalanılabilir. Daha sonrada belirttiğim gibi Batı’ya gidilmelidir. Çünkü Türkiye’de Tonmaisterlik şu ana kadar Türkiye’nin kalbur üstü müzisyenlerin teknik yardımcılarıyla birlikte götürdüğü bir iş olmuştur.

-Son olarak ne söylemek istersiniz?

Son olarak şunları söylemek istiyorum. Türkiye’de müzik gerçekten çok önemli bir sektör haline geldi. Her türde çok büyük bir dinleyici kitlesi var. Ve bu kitleye sunulması gereken bir kalite olduğuna inanıyorum. Burada da en büyük görev yeni nesile düşecektir. Tonmasiterlik konusunda yeni nesil ve müzikseverler adına kaliteye ulaşmak bir an önce konservatuar bünyesinde eğitime başlamak gerekir. Bunu hep söyledim birkez daha söylemek istiyorum ki iyi bir tonmaisterlik eğitimi iyi bir müzik eğitimiyle başlar. Daha sonra verilen teknik bilgiler ve pratik

yapmak için sağlanan imkanlar. Bilinçli bir eğitime gidildiği takdirde gençlerimizden çok güzel neticiler alınacağına inanıyorum.

Bu konuda Sayın Yavuz Özüstün'ün görüşlerini aldıktan sonra yine yıllarını bu mesleğe verip senelerce ülkemizdeki birçok sanatçının stüdyo çalışmalarına imza atmış Tonmaister Tanju Arıkan'la yapmış olduğum görüşme;

-Türkiye'deki Tonmaisterlik için ne söylemek istersiniz?

Türkiye'deki Tonmaisterliği tarihsel olarak ele alacak olursak, tarihsel olarak diyorum çünkü ben kendimi bu konuda ikinci kuşak olarak görüyorum. Kendi kendini yetiştirmiş bir insan olarak bir çok sanatçının albümünde 20 yıllık bir emeğim var. Günümüz gelince de şu söylemek isterim ki bundan yaklaşık 4-5 sene evveline kadar Türkiye'de bu işin bir eğitimi verilmiyordu. Ancak 4-5 sene evvel İzmir'de 9 Eylül Üniversitesinde bu konunun eğitimi vermeye başladı. Bu eğitimi alan öğrencilerde her sene gelip bizde RAKS stüdyolarında staj görüyorlar. Ben 9 Eylül Üniversitesinde tonmaisterlik bölümü açılacağı zaman İzmir'de konuyla ilgili komisyonda da görev aldım. Eğitim gören öğrencilerin imkanlarını incelediğimiz için şunu söylemek istiyorum. Teknik imkanların az oluşu bu öğrencilere pratik yapma imkanı vermiyor. Dolayısıyla da herşey teoride kalıyor. Üstelikte senelik mezun ettikleri öğrenci sayısını böyle bir sanayi dalı olmuş branşta oldukça az buluyorum.

-Peki sizde gördükleri staj yeterli olmuyor mu?

Bizde staj gördükleri süre sadece 15 gün. 15 günde de biz bu öğrencilere ne verebiliriz? Bunu da siz düşünün. Dolayısıyla biz onlara faydalı olamayınca onlarda bize faydalı olamıyor.

-RAKS'ın bünyesindeki teknik kadroyu nasıl oluşturuyorsunuz?

şimdi hemen hemen bütün dünyada SAE Üniversiteleri yani Saund Audio Engineer Üniversiteleri bu konuyla ilgili oldukça kaliteli bir eğitim veriyor. Türkiye'den gidip bu eğitimi alan arkadaşlarımızda var. Biz kendi bünyemizdeki teknik kadroyu SAE Üniversitesi'nde eğitim görmüş hem Türk hemde yabancı uyruklu arkadaşlarımızdan oluşturuyoruz. Örneğın řu anda elimizdeki ses mühendislerinin biri zaten İngiliz ve İngiltere SAE mezunu. Bir arkadaşımız Avusturalya SAE mevzunu. Diğer iki arkadaşımız Türk uyruklu olup gene İngiltere'de SAE mezunları.

-Ben şimdi tekrar İzmir 9 Eylül Üniversitesi'ne dönmeğ istiyorum. Size göre oradaki yetersizlikler nelerdir? Müziğın artık sanayileşmiş olduğu bir dönemde merkez görevi yapan İstanbul'da böyle bir eğitim gerekli midir?

-şimdi daha öncede söylediğım gibi 9 Eylül Üniversitesi'nde bu konu gündeme geldiğđ zaman bilgilerimizi almak için bizde çağrıldık. Ancak benim gözlemlerime göre yetersiz bir ortam. Stüdyo adına oluşturulmuş 2 tane ufak oda ve bu odalarda 8 kanal 1 mixser, 1 tane 1/4 inç çalar Revox B 77 type, 1 kompresör 1 efekt cihazı, birde cubase programı var. Bu teknik donamında onların mezun olduktan sonra dünya standartlarındaki bir stüdyoda pratik yönünden işlevlerine imkan vermiyor. Daha çok herşey teorik bilgide kalıyor. Kaldıki günümüz teknolojsi hızla ilerliyor ve hergün yeni aletler çıkıyor. Biz bile bunları çok zor takip ediyoruz. İstanbul'a gelince; bu konuda tabiki İstanbul'da bir eğitim olması çok sevindirici olur. Ancak bu konu konservatuar bünyesinde açılmalıdır. Çünkü müzik bilmeyen bir insan hiçbir zaman başarılı bir Tonmaister olamaz. İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi'de bu konuya bir ara yaklaştı. Hatta o dönemde ben ve Alman uyruklu bir arkadaşım Boğaziçi Üniversitesi'ne kurulacak olan stüdyonun aletlerini getirdik. Ancak bir süre sonra orası da yarım kaldı. Dediğım gibi İstanbul'da özellikle konservatuar bünyesinde böyle bir bölüm olmasını çok yararlı görüyorum.

-İstanbul'da böyle eğitim için yeterli kadro var mı?

-Teknik kadro belki tam anlamıyla var diyemeyiz. Çünkü dediğim gibi ben kendi kendimi yetiştirdim. Benim bu meslekte saygı duyduğum büyüklerimde gene kendi kendilerini yetiştirmişlerdi. Yeni nesil belki teoriye çok yakın ama pratik bu işte çok önemli. Konuyu eğitim olarak ele alırsak da temel olan bazı şeyler var. Bunu hep söylüyoruz. Bir tonmaister müzisyen olmalı ve iyi derecede İngilizce bilmelidir. Müzik konusu zaten tartışmaya bile gerek görmüyorum. İngilizce için şunları söylemek istiyorum. Teknoloji hızla ilerlerken siz yerinizde sayamazsınız. Stüdyolara her 2-3 ayda bir yeni aletler geliyor. Bu aletleri çözmek için sadece pratik yeterli olmuyor. En azından aletlerin altyapısını okumak zorundasınız. Pratik yardımıyla getirmiş olduğunuz son model aletin sadece %20'sini kullanabilirsiniz. İngilizce belki her meslek için gerekli ama müzik evrensel bir iletişim yoludur. Müzik ve yabancı dil bu konunun temel altyapıları. Bütün dünyada olduğu gibi eğitimin verileceği yerde mutlak suretle konvervatuardır. Dünyada en çok bilinen Tonmaisterlik okullarından biri daha öncede bahsettiğimiz gibi SAE Üniversiteleri. Bir çok gelişmiş ülkede kolları var bir koluda Türkiye'de oluşturulmak isteniyor. Hatta bizim bu konuda halen görüşmelerimiz devam ediyor. 4 yada 5 sene içerisinde işlevine başlayacağı kanısındayım. Ancak SAE yetkililerinin bizde bazı istekleri var. Bizden mezun olmuş birkaç öğrenciyi alıp orada eğitim vermek, daha sonra bu öğrencileri gene yollayacakları personelin gözetiminde ise başlatmak istiyorlar. Bunun içinde öncelikle bizden istedikleri yollanacak mezunların müzik bilmeleriyle beraber iyi derecede İngilizce konuşabilmeleri. Ben bu yöntemin faydalı olacağına inanıyorum. Diğer teknik konularda ise kendi bünyemizden faydalanma yoluna gidilebilir.

-Türkiye'ye getirtilen yabancı tonmaisterler için ne söyleyeceksiniz?

- Türkiye'ye genelde albüm çalışmaları için Pop sanatçılarımız yabancı tonmaisterler getirtti. Hatta bazı işler yurt dışında yapıldı. Ancak müziğimize yabancı

oldukları için gene ekip çalışmasına gidildi ve beraber çalıştık. Çünkü yapılan tür her ne kadar Pop'da olsa bizim ezgilerimizi taşıyor.

-Bir tonmaisterin verimli olabilmesi için günlük çalışma saatleri nasıl olmalıdır?

-İnsan kulağının belli bir duyum kapasitesi vardır. Yurt dışında bu süresi 6 saat olarak sınırlandırmışlar. Çünkü insan kulağı yorulduğu zaman duyumları doğru algılayamaz. Ancak biz burda 10 saate kadar çalışma yapıyoruz. Daha sonra başka arkadaşlarımıza devrediyoruz. Genellikle iki vardiya çalışıyoruz. Ben bu işte 20 yıllık bir emek sahibiyim. Üstelik traji en yüksek işlerde hep imzalarım var. Biz tonmaisterlerin pek öyle hafta sonu tatilleri yada özel gün tatilerimiz olmuyor. Ancak neticede ben her zaman zevk alarak çalışıyorum.

-Son olarak ne söylemek istersiniz?

Tonmaisterliğin daha iyi yerlere geleceğine inanıyorum. Hem teknik olarak hemde insan gücü olarak. Ancak yeni nesile bu konuda eğitim imkanı özelliklede konservatuar bünyesinde eğitim imkanı verilmedir diye düşünüyorum.

BÖLÜM 4. DÜNYA'DA TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ

4.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDEKİ TONMAİSTERLİK EĞİTİMİ

4.1.1. New York Üniversitesi Müzik Teknolojisi Departmanı

Müzik teknolojisi programı öğrencileri Kayıt Mühendisliği, Prodüksiyon ve Post-Prodüksiyon, Ses Bakım ve Tamiri, Synthesizer programlaması, bilgisayar programlaması ve Yazılım Geliştirmesi gibi kariyerlere hazırlar. Öğrenciler akademik bir ortamda deneyim geliştirirler ve yaratıcı deneyimlerle öğrenmeye teşvik edilirler.

Ana derslere ilave olarak, öğrenciler Analog ve Digital Elektronik, Kayıt Teknolojisi, Video için ses, Konser Kaydı, (Elektronik Müzik Sentezi), Bilgisayar Müzik Sentezi, Multi Media (çoklu ortam) ve Film müziği gibi seçmeli dersler alabilirler. Nitelikli öğrenciler Stephen F.Temmer Tonmeister Kayıt Eğitimi Programına katılmaya hak kazanabilirler. Bu program, katılımcılara, canlı konser kaydı yapabilmelerini sağlayacak müzikal ve teknik yeteneklerini geliştirme imkanı sağlar. Bu program boyunca öğrenciler, uluslararası kayıt uzmanları gözetiminde profesyonel sanatçıların canlı konser kayıtlarına katılma fırsatını elde ederler. (New York Üniversitesi, Müzik Bölümü, İnternet bilgileri)

4.1.1.1. Müfredat Programı

1. Sınıf		
1. Dönem (Güz)		Kredi
E85.2600	İleri Dijital Ses Tekniği (I)	3
E85.	Duyuma Dayalı Ses Tekniği	3
E85	Seçmeli Müzik Uzmanları Dersi	3
E85	Seçmeli Uzman Müzisyenler Dersi	3

12

2. Dönem (Bahar)		Kredi
E85.2601	Dijital Ses Tekniği (II)	3
E85.2603	Dijital Müzik Sistemleri Tekniği	3
E85.2038	Elektronik Müzik Prodüksiyonları	3
E85.2036	İleri Müzik Akustiği	3
		12

2. Sınıf

3. Dönem (Güz)		Kredi
E85.2047	Bilgisayarda İleri Müzik Besteleri	3
E85.2021	Müzik Referansları ve Araştırma	3
E85	Duyum Performansı	2
E85	Çalışma Departmanları ve Stüdyo Projeleri	1-4
E85.2605	Parça Dizaynı	0-3
		12

4. Dönem (Bahar)		Kredi
E85.2606	İleri Lisansüstü Projeleri	3
E85	Seçmeli Rehberlik	3
E85	Seçmeli Rehberlik	3
		9

4.1.2. Oberlin Konservatuvarı Müzik ve İlgili Alanlarda Teknoloji Bölümü

Oberlin Konservatuvarı'ndaki tonmaisterlik eğitime yönelik açılan bu bölümde de, New York Üniversite'sindeki gibi akademik ve bilimler derslerle bir müfredat hazırlanmış ve aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

4.1.2.1. Müfredat Programı

Ders saati	Ders	Tavsiye Edilen Ders Dağılımı							
		1. Sene		2. Sene		3. Sene		4. Sene	
6	Teknoloji 202-203 (Elektronik müzik)	3	3	-	-	-	-	-	-
6	Teknoloji 212-213 (Bilgisayar müziği)	-	-	3	3	-	-	-	-
4	İkincil Özel Ders *1	-	-	2	2	-	-	-	-
4	Topluluk Seçmelisi *2	1	1	1	1	-	-	-	-
12	300 Seviyesi Tımara seçmelileri	-	-	-	-	3	3	3	3
6	Teck 402 (Bağımsız proje)	-	-	-	-	-	-	3	3
12	Muth 131, (Müzik Teorisi)	3	3	3	3	-	-	-	-
4	Muth 101 (Duyum yetenekleri)	1	1	1	1	-	-	-	-
6	Üst seviye müzik teorisi seçmelileri *3	-	-	-	-	3	3	-	-
4	MHST 101 tarihe giriş ve müzik Edebiyatı *4	4	-	-	-	-	-	-	-
6	Müzik tarihi (etnomüzikoloji seçmelileri * 5	-	3	-	-	3	-	-	-
20	Müzik seçmelileri *6	-	-	3	3	3	3	4	4
26	Liberal sanatlar seçmelileri * 7	3	3	3	3	3	3	3	3
10	Serbest seçmeliler *7	-	2	-	-	-	3	2	2
124		16	15	15	16	16	16	15	15

* 1. Bu dersin amacı TIMARA öğrencilerine kendi icra seviyelerine göre özel çalışmalarda deneyim sağlamaktır. Çalışmalar Konservatuar tarafından sunulan herhangi bir icra ortamında yapılabilir. Bu dersi alma şartı APST (110-111) (Piano sınıfı) dersiyle telafi edilebilir.

* 2. Bu şart konservatuar topluluklarında üyelikle yerine getirilebilir. Diğer topluluklara üyelik bölümün tasdikiyle olabilir.

* 3. Bu derslerde seçim serbest olmakla birlikte, aşağıdaki gibi 20. yy. müziği dersleri şiddetle tavsiye edilir.

- MUTH 370 20. yy. Müziği
- MUTH 374 Çağdaş Müzikte Trendler
- MUTH 475 Bartok ve Stravinsky Müziği

* 4. MHST 101 dersinden OBERLIN'e girişte girilecek bir sınavla muaf olunabilir.

* 5. Üst seviye müzik tarihi / Etnomusicology dersi seçimi serbest olmakla birlikte aşağıdaki dersler tavsiye edilir.

- MHST 275 20.yy.da müzik
- MHST 290-291 Arfo-Amerikan Müziğe giriş
- MHST 371 Igor Stravinsky
- ETHN 200 Amerikan Folk Müziği
- ETHN 203 Hindistan ve Batı Asya Müzikleri
- ETHN 205 Endonezya Müziği
- ETHN 206 Doğu Asya Müziği
- ETHN 207 Afrika Müziği

* 6. Öğrenciler seçmeli derslerin seçiminde denge sağlamak durumundadırlar. Aşağıdaki dersler tavsiye edilir.

- ETHN 100 Dünya müziği
- COMP 100
- COMP 210 Kompozisyon Semineri
- APST 750
- JAZZ 120-120 Jazz Teorisi

- JAZZ 130-131 Temel Düzenleme / Kompozisyon Teknikleri
- JAZZ 160-161 Jazz Düzenleme / Kompozisyon Teknikleri

* 7. Müzik Teknolojisi diğer pekçok alanda ilgili olduğundan, seçimlerde bir danışmanın tavsiyelerine baş vurulmalıdır. Bilgisayar, fizik, tiyatro, dans ve fotoğraf ve video gibi stüdyo sanatları bazı tipik seçmeli alanlarıdır.

* 8. Yapılan işlerin portföyleri 1. ve 2. senenin sonlarında TIMARA fakültesine teslim edilmelidir. Fakülte işi inceleyecek ve zayıf noktalara rastlamışsa iyileştirme için tavsiyelerde bulunulacaktır. Fakülte ayrıca TIMARA stüdyolarında pratik veya sözlü sınav yapabilir.

* 9. 3. sınıfın sonuna kadar 4 resital icrası gerçekleştirilmelidir. İlk senede en az 1 icra şarttır. Bu icralar olağan TIMARA öğrenci konserlerinde veya TIMARA fakültesi tarafından onaylanan herhangi bir konserde yapılabilir.

* 10. 3. ve 4. sınıf resitallerinde icra edilecek müzikler fakülte tarafından resital öncesinden 30 gün önce onaylanmalıdır.

AMAÇLAR

Elektronik ve Bilgisayar müziği programı geleneksel müzik yeteneklerini en son tekniklerle ve müziksel ifadelerle birleştirecek bir kariyer arayan öğrenciler için amaçlanmıştır. Bu programa katılacak öğrencilerin, icra ve kompozisyon öğrencileriyle mukayese edilebilecek müzikal yeterliliğe sahip olmaları beklenir.

Bu program öğrencileri elektronik ve bilgisayar müziği konularında spezialize yüksek lisans eğitime hazırlar. Direk olarak profesyonel hayata atılacaklar için program, icra ve kompozisyonlarda teknoloji uygulamalarını içeren sağlam bir temel oluşturur.

BAŞVURU

Başvuru TIMARA Fakültesine kişisel mülakat ile yapılır. Sunulacak materyaller ses bantları ve teknolojik ortamda yapılmış orijinal icraları içerir. Araştırma makaleleri ve diğer hazırlık kanıtları da sunulabilir. Geleneksel enstrümanlarda ve göstermeleri istenebilir.

Programda verilen derslerden bir örneğin içeriği aşağıdaki gibidir.

330. Stüdyo Kaydı

1. Dönemde alınır. Akustik ve elektornik enstrümanların profesyonel seviyede kaydında kullanılan stüdyo ekipmanlarının teorisi ve kullanımını anlatan ileri bir derstir. Çok kanallı bant kayıt cihazları, analog ve dijital bant kayıt cihazları, karıştırıcı konsoller (mixing consoles), sinyal işleyici cihazları ve mikrofonlar gibi çok kanallı kayıt cihazlarının kullanımı öğrencilere anlatılır. Verilen projeler çok kanallı kayıtları, doğrudan stereo'ya kayıt ve gelişmiş bant düzenleme konularını içerir. Tartışılacak diğer konuları ses kaydının tarihi, analog dek bant ayarlaması ve karşılaştırmalı üretim teknikleridir.

BÖLÜM 5. AKADEMİK TONMAİSTERLİK EĞİTİMİNDE ÖĞRETİLMESİ GEREKEN DERSLER

5.1. SES FİZİĞİ

Bir tonmaisterin sesin şiddetini, dalga boyunu, frekansını iyi bilmesi gerekir. Çünkü kayıt alırken, kayıt edici cihazların tamamının maximum bir sınırı vardır. Tonmaister mikrofona enstrümanlar arasındaki mesafeyi çok iyi tespit etmek durumundadır. Sesin daha dinamik kaydedilebilmesi için sesin ne olduğunu çok iyi tanıması gerekmektedir. Ayrıca her sesin efekt seçiminde, ses karakterine göre bilinmesi gereken tek nokta ses fiziğidir.

5.2. ELEKTROTEKNİK

Bir tonmaisterin kullandığı her cihazın işleyişini bilmesi gerekmektedir. Çünkü karşılaşılabilecek en küçük problemde çok çabuk müdahale etmesi gerekecektir. Bu da kullandığı cihazların sadece görevlerini tanımakla değil, aynı zamanda sistematik yapılarını bilmesiyle gerçekleşir. Bu konuda bir tonmaisterin başarılı olabilmesi için temelinde elektroteknik bilgisi olması gerekir.

5.3. AKUSTİK

Tonmaisterliği kendisine meslek edinmiş tonmaisterler ileri derecede akustik bilgisine sahip olmak zorundadır. Çünkü stüdyo tamamıyla yalıtılmış ve çok hassas seslere dahi kapalı konuma dönüştürülmüş bir mekan olmak zorundadır. Dolayısıyla tonmaister Akustik ve Elektro Akustiği çok iyi bilmek zorundadır. Şöyle ki;

Akustik:

“Sesin üretimini, denetimini, aktarımını kaydedilmesini ve etkilerini konu alan bilim dalıdır” (Ana Britanika - 1990, Cilt 1, s.292).

Elektro Akustik:

“ Ses dalgalarının, elektrik sinyallerine ve elektrik sinyallerinde ses dalgalarına çevrilmesidir” (Bilim ve Teknik Ansiklopedisi, İstanbul, 1996, s.346).

5.4. TEMEL MÜZİK EĞİTİMİ

Tonmaisterlik üzerine eğitim veren bütün üniversiteler müzik konusunu temel alırlar. Daha sonra bunları teknik bilgiler tamamlar. Çünkü tonmaister konumu gereği bir müzik stüdyosunda kaydedici kişidir. Kayıt esnasında icra edilen ezgileri en hassas ayrıntılarına kadar denetlemek durumundadır. Özellikle de toplu kayıtlarda her enstrümanı yada vokal sesleri duyma zorunluluğu vardır. Kayıt esnasında yazılan konturşanları yada partileri takip etmesi için iyi derecede nota okuması gerekmektedir.

Ayrıca önemli unsurlar arasında bir tonmaisterin klasik müzik saundunda kayıt alabilmesi için klasik saundları çok iyi bilmesi gerekir. Bütün bunların temelini ise akademik bir eğitim teşkil eder.

5.5. TEMEL SAZ EĞİTİMİ (PIANO)

Bir tonmaisterin temel müzik eğitimi kadar temel saz eğitiminde ihtiyacı vardır. Tonmaister eserlerin kaydı esnasında göstermiş olduğu denetleyicilik görevini eserlerin icrası konusunda da başarıyla göstermelidir. Bunun içinde hemen hemen bütün dünyada temel saz olan piano eğitimini alması gerekir. Gelişen teknoloji ve günümüzün bilgisayar müziğinin de düşüncecek olursak bir tonmaisterin piano eğitimi

alması şarttır. Temel saz dışındaki bir başka saz eğitimi ise konservatuarlarda yine müfredat konusudur.

5.6. KOMPOZİSYON

Bir tonmaisterin stüdyodaki kayıt alma ve denetleyicilik görevleri dışında mutlaka üretim adına bir takım fikirleri olmalıdır. Nitekim bu fikirler mesleğini icra ettiği aktif ortamlarda doğacaktır. Bunların doğuşu, gelişmesi ve dinleyici kitlesine ulaşması gene tonmaisterin denetiminde gerçekleşir. Kompozisyon insanın duygu ve düşüncelerini notaya dökebilmek sanatı olduğu için konunun temeli gene akademik eğitime bağlıdır.

5.7. ARMONİ

Kulağa hoş gelen sesler arası uyum olduğuna göre tonmaisterin armoniyi çok iyi bilmesi gerekir. Çünkü akorların bağlanması, oluşumu ile ilgili ayırt etme yetkisine de sahiptir.

Orkestrada yer alan, üflemeliler grubu, yaylılar grubu, vurmaliılar grubu gibi bir çok grubun kendi içindeki ses uyumu ve kulağa hoş gelecek şekliyle tesbitinin doğru ve tam olarak yapılması, Tonmaister'e bağlıdır. Dolayısıyla iyi bir Armoni eğitimine sahip olmak zorundadır.

5.8. STÜDYO KAYDI

Stüdyo kaydı stüdyodaki canlı enstrumanlar ve vokal kayıtları için mikrofonlar yardımı ile kaydedici cihazlara kayıt olan insan sesidir.

Değişik enstrumanları ve vokalleri değişik mikrofonlarla kanallara aktarma işine (yalıtılmış ortamda) stüdyo kaydı denir. Stüdyo kayıt müzisyenleri daha tecrübelidirler ve daha teknik bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Kendilerine ayrılmış yalıtılmış bölümlerde tonmaisterle irtibat halinde kayıt gerçekleşir. Belli bir

metronom içersinde parçanın ritmine uygun olarak flet olarak kayıt alınır. Bu gereken her enstruman ve vokal için ayrı ayrı bir işlemdir. Gereken hallerde toplu olarak çok sayıda enstruman ve vokal kaydı aynı andada yapılabilir.

Kayıt teknik olarak ikiye ayrılır. Digital ve Analog kayıtlar.

Digital kayıt; 16 bit convertör ile yapılan kayıtlardır. Özel dizayn edilmiş digital teyplere ya da ard disklere alınan sesleri daha sıkıştırarak kayıt ettiği için sertleştirir. Son zamanlarda 20-24 bit convertörler yardımı ile analog kayıt teknolojisi yakalanmaya çalışılsada pop saundu hakim olan kayıtlarda tercih edilir.

Analog kayıt; 24 bit convertörle yapılan kayıttır. Günümüzde yaygın olmamakla beraber kullanılmaktadır. Etnik enstrumanları doğal saunduyla yumuşak olarak kaydettiği için etnik enstrumanların çoğunlukta kullanıldığı işlerde tercih edilir (Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği vb. gibi...).

SONUÇLAR

Tonmaister ve Tonmaisterlik adı altında yapılan bu tez çalışmasında bir takım sonuçlara varılmıştır.

- Tonmaisterin, tonmaisterlik yapabilmesi için akademik bir eğitimden geçmesi şarttır.
- Dünyada akademik tonmaisterlik eğitimi veren kuruluşların sistem ve müfredatları ülkemizde de uygulamaya konmalıdır.
- Stüdyoda çalışacak tonmaisterin stüdyo ile ilgili tüm birimleri bilmesi ve uygulamasını yapabilmesi şarttır.
- Tonmaisterliğin gerektirdiği tüm ders ve unsurların bilinmesi şarttır.
- Ülkemizde çok iyi şartlarda çalışan tonmaisterlerin bile akademik eğitime ihtiyaç duydukları tesbit edilmiştir.
- Amerika Birleşik Devletlerinde ki tonmaisterlik eğitimi veren kuruluşların müfredatları incelenmiş ve sadece gerekli olan dersler saptanmıştır.
- Gelişen teknolojiye paralel olarak tonmaisterin teknik müzik terimlerini ve stüdyo terimlerini bilmesi ve takip etmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır.
- Yabancı dillerden en yaygın olarak kullanılanını bilmek ya da öğrenmek mecburiyetindedir.
- Tonmaister ve tonmaisterlik ile ilgili yazılı kaynakların eksikliği ve yetersizliği saptanmıştır.

KAYNAKLAR

Ana Britanika; Cilt 21. Sabah Gazetecilik A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1996.

Ana Britanika; Cilt 1. Sabah Gazetecilik A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1996.

Büyük Larousse; Cilt 2. Gelişim Yayınları, 1986.

ERTEM Murat; Bilim ve Teknik Ansiklopedisi, Sayı:346, İstanbul, 1996.

MÜZİK ANSİKLOPEDİSİ; Cilt 2, Başkent Yayınevi, Ankara, 1975.

MUSİKİ SÖZLÜĞÜ; Cilt 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1961.

UNIVERSITY of New York, Music Technology of Departmans, Internet gaphr -cw.
is.nyu.edu.7. sic. Technology-Overview.

TECHNOLOGY in Music and Related Arts Departmen, Conservatory of Music
Oberlin College, Internet, [http / timara.con.oberlin.edu/dept./courses.Htm](http://timara.con.oberlin.edu/dept./courses.Htm).

REFERANSLAR

ARIKAN, Tanju; Raks Müzik Yapım, Üretim ve Dağıtım Limited Şirketi
Tonmaisteri, İstanbul.

ACİM, Sıtkı; Arı Müzik Stüdyosu Tonmaisteri, İstanbul

ÇALDIRAN, Selim; Atlantis Müzik Stüdyosu Tonmaisteri, İstanbul.

ERDİR, Reha; Marşandiz Müzik Stüdyosu Yöneticisi ve Tonmaisteri, İstanbul.

ÖZÜSTÜN, Yavuz; İstanbul Radyosu Emekli Tonmaisteri, İstanbul Teknik
Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Öğretim Görevlisi, İstanbul.

SALTIK, Murat; TRT Ankara Radyosu Tonmaisteri, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

12.02.1969 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini İstanbul'da tamamladı. Lise öğreniminden sonra 1988 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesi TMDK Temel Bilimler Sanat Müziği bölümünü kazandı. 1994 yılında mezun oldu. Birçok ses sanatçısına kaset ve sahne çalışmalarında kanun icracısı olarak eşlik etti. Seslendirilen bir çok bestesi vardır.

Hala İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Ana Sanat Dalı, Türk Sanat Müziği Alanı öğrencisidir.